

Experimentátor nového pastoračního úsilí

KNIŽNÍ TIP

Zdeňka A. Emingera

V brněnském nakladatelství CDK vyšel druhý díl *Vybraných spisů teologa, kněze a biskupa podzemní církve Jana Konzala (1935–2021)*. Stejně jako první svazek je výběrem z jeho mimořádně bohaté literární-
-teologické a pastorační činnosti.

Editor Pavel Hradílek se musel pročíst vskutku nemalým množstvím Konzalových vydaných, a zvláště knižně a časopisecky nevydaných textů a vybrat z nich, co je pro dnešní dobu, společnost a církev inspirující a nosné. Budiž předznaménáno, že z hlediska teologického to měl editor snadné. Konzalovy úvahy, reflektující poněkud jeden z největších milníků naší církve v novodobých dějinách – Druhý vatikánský koncil –, patří podle mého soudu k velkému teologickému tazání a pokladům druhé poloviny 20. století. Kdyby Jan Konzal vyrůstal nebo žil v některé ze zemí Západu (a měl štěstí), mohl se stát se svým pronikavým myšlením a nád-

herným jazykem součástí skupiny exilových evropských teologů. Věřím, že by jeho dílo nezůstalo bez povšimnutí.

Hlavní oddíly svazku nesou tyto názvy: Proč neuhýbat úvahám o nové vizi církve; Základy křesťanství; Programové řeči; Alokuce; Duchovní obnovy; Svátosti a Učební texty. Kniha o téměř šesti stech stranách textu je otiskem autorova moderního, odvážného a s realitou konfrontovaného myšlení. Ani v jiných zemích za bývalou železnou oponou nebylo tolik osobností, které vyrostly, žily, pracovaly a sloužily v alternativních strukturách římskokatolické církve, po nichž by zůstalo tak živé a atraktivní dílo.

Výsostná teologická témata

Ačkoli jméno Jana Konzala trochu zaniklo v seznamu českých teologů a kněžských osobností, které působily doma či v exilu, je nad slunce jasnější, že v Konzalovi získala nejen místní (a nejen ta podzemní), ale také univerzální církev skvělého, teologicky jasného a vzdělaného člověka, který mohl, chtěl a vzhledem ke své podzemní činnosti musel rozpracovávat výsostná teologická témata, jež

nám zanechal koncil a dávno před ním a dlouho poté je připravovali a rozpracovávali mnozí další.

Konzalova teologická, na biblickém textu postavená reflexe je neodmyslitelně spjata se službou konkrétnímu křesťanskému nebo – lépe řečeno – lidskému společenství. V něčem se jeho záběr podobá části myšlenkového díla jeho kolegů – italského teologa českého původu Vladimíra Boublíka, který jednu ze svých česky psaných knih (*Boží lid*) zasvětil detailní analýze koncilového dokumentu *Lumen gentium*, a česko-římského teologa Karla Skalického, jenž ve své česky psané knize *Radost a naděje* nejen přeložil jeden z klíčových koncilních dokumentů, ale poskytl k němu dodnes čtivý a nenapodobitelný komentář coby jeden ze svědků koncilu. Co si exiloví teologové mohli dovolit ve svobodné zemi, si však nemohli dovolit teologové, kněží, řeholníci a řeholnice v Československu.

Kniha naděje

Lidé jako Jan Konzal svým způsobem suplovali běžnou teologickou agendu teologických fakult a dalších vzdělávacích institucí. Promýšleli to, na co nebyly v jejich vlasti podmínky, a ve svých společenstvích uváděli do praxe,

co se v oficiální církvi začalo pomalu objevovat a uchycovat až po Sametové revoluci. S určitou mírou nadšázky můžeme říci, že Jan Konzal a řada jeho kolegů a kolegyní s podobným osudem byli v nejlepším slova smyslu experimentátory nového pastoračního úsilí církve.

Nynější svazek ukazuje, že Konzal byl k takovému „experimentování“ skvěle připraven. Jen málo knih s teologickou tematikou dokáže přežít deset či dvacet let po svém vzniku. Nejčastěji zestárnou tam, kde se držela neudržitelná teologicko-filozofická terminologie starých manuálů. Nejdéle přetrvávají ty, jejichž autoři vytvářeli ku prospěchu věci a na přání církve nový jazyk, a hlavně žili a učili žít ostatní vše, o čem přemýšleli a diskutovali s Bohem ve svých modlitbách. *Vybrané spisy II* Jana Konzala jsou knihou, kterou by čeští katolíci měli mít ve svých knihovnách, číst ji a radovat se z ní. Je to kniha katolická. Kniha církve. Kniha naděje.

Jan Konzal: *Vybrané spisy II* (CDK 2025)

